

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Nagovor predsednice republike na spominski slovesnosti ob 80-letnici Frankolovskega zločina

Graben na Stranica pri Frankolovem, 22. februar 2025

Velja govorjena beseda!

Drage veteranke in veterani ter predstavniki Spominskega društva frankolovskih žrtev,
spoštovani župani,
spoštovani gospod škof,
spoštovani svojci žrtev,
gospe in gospodje.

V posebno čast mi je, da lahko z vami delim svoje misli in občutenja ob 80-letnici enega najhujših nacističnih zločinov na slovenskih tleh. S frankolovskim zločinom so okupatorji grobo poteptali človekovo dostojanstvo ter grozovito posegli v življenja stotih družin ter v prihodnji razvoj slovenskega naroda. Z izgubo stotih življenj so bile družinam in narodu odvzeti tudi njihovi upi, hrepenenja, sposobnosti, pričakovanja, hotenja – vse, kar so si naši rojaki želeli in za kar so si prizadevali v svojih sredinah.

Sto nedolžnih življenj je ugasnilo za ceno enega in to takrat, ko so se že kazali obeti konca grozot in vnovičnega začetka težko pričakovane svobode. Njihova srca so se ustavila, ko so več kot tisoč kilometrov stran potekali pogovori o koncu trpljenja in vojne ter o povojni ureditvi sveta.

Zato želim na spominski slovesnosti v počastitev žrtev frankolovskega zločina poudariti tudi širši simbolni pomen takratnega dogajanja – pomen začetkov urejanja mednarodnega povojnega sveta in 80-letnice konca 2. svetovne vojne. Februarja 1945 so se namreč na Jalti usklajevale prelomne odločitve o sojenju vojnim zločincem v Nürnbergu in delovanju Varnostnega sveta Združenih narodov.

Vzpostavilo se je zavedanje, da morajo biti najhujša dejanja zoper človeštvo kaznovana ter da sta za dolgotrajno stabilnost in mir nujna medsebojno zaupanje in sodelovanje. Na teh podlagah so se kasneje oblikovale sodobne norme mednarodnega in humanitarnega prava.

Zato me zelo žalosti, da v trenutkih, kot je današnji, ko stojimo ob grobovih žrtev zločina, ljudje še vedno ne živijo v miru. Sporočila tega prostora in dogajanje po svetu nas opozarjajo, da se v zgodovini nismo dovolj naučili. Ob teptanju dostojanstva, človečnosti in ozemeljske celovitosti še vedno umirajo številne nedolžne žrtve. Mednarodna skupnost pa vse bolj postaja nemočna opazovalka držav, ki namesto moči argumenta uporabljajo argument moči.

Človekovo dostojanstvo v nas, dostojanstvo za vse, dostojanstvo okolju, ki nas obdaja.

01 478 12 09, gp.uprs@up-rs.si, Erjavčeva 17, SI-1000, Ljubljana

Odgovornost vseh nas je, da se civilizacijske vrednote branijo in ohranijo. Zdaj je skrajni čas za enotnost in solidarnost. Skrajni čas je tudi za poenotenje Evrope, ki mora čuvati temeljne vrednote, na katerih je nastala, ter skrbeti za lastno prihodnost.

Kljub skokovitemu razvoju človeštva in tehnologije, ki naj bi prinesla razvoj in blaginjo, žal odpovedujemo v svojem bistvu – pri tem, kar nas dela ljudi vse od nastanka človeške vrste. Odpovedujemo pri medsebojnem spoštovanju, dogovarjanju in gradnji skupnosti. Uveljavljanje interesov posameznika ali nacionalne države na račun drugih ali celo s prisilo nikakor ni sprejemljivo. Posledice takih ravnanj smo, v njihovi najgrozovitejši obliki, videli v obeh svetovnih vojnah.

Nepremišljena uporaba politične retorike, moči in interesov lahko povzroča nemir, destabilizacijo in kaos. V obdobju globalne soodvisnosti in povezanosti pretres na enem koncu planeta povzroči reakcijo na drugem koncu in pri tem izgubljam vsi. Napenjanje mišic, žuganje s prstom in komolčenje na mednarodnem parketu ne koristijo nikomur. Globalne izzive moramo reševati premišljeno, strpno in sodelujoče, skupaj. To sta naša odgovornost in naš dolg do preteklih žrtev – in tudi do generacij, ki prihajajo za nami.

Spoštovani,

svoboda, mir, spoštovanje človekovih pravic in svoboščin morajo ostati naše temeljne vrednote. Preprosto nimamo druge izbire, če želimo živeti v mirnem in urejenem svetu. Žrtve preteklih vojn so omogočile, da lahko živimo v lastni državi, v mirnem sobivanju s svojimi sosedi prek državne meje, v regiji in širše. Slovenci smo se povezali vedno, ko je bilo to ključno za naš obstoj. Znati moramo sodelovati, odpuščati, živeti v sožitju ter poskrbeti, da se vojno gorje na naših tleh nikoli več ne ponovi. Verjamem, da nam bo uspelo, ker nas povezuje skupno prizadevanje – to je želja za boljšo prihodnost naših otrok.

Enako željo je v svojem srcu nosil tudi tu pokopan Franc Valte, ki je v poslovilnem pismu zapisal: »Najtežje mi je, ker moram zapustiti otroke, ki jih imam tako rad. Ko bi jih le še enkrat mogel videti, jih vsaj še enkrat poljubiti, lažje bi umrl. A to je nemogoče. Zato jih poljubljam zgolj v duhu in jim želim boljše življenje, kot sem ga imel jaz.«

Gospe in gospodje,

naj ne bo nikoli pozabljeno – naj počivajo spokojno in naj bo spomin na nedolžne žrtve večen!